

Sögütlı polky

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Sözler, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 22 января, 2025

Sögütlı polky

OSMANLY KÖŞGÜNIŇ GALASY

► SÖGÜTLİ POLKY

Häzirki wagtda döwlet ýolbaşçylary berk gorag çäreleri arkaly gorag astyna alynýar. Ýogsa-da, taryhda patyşalar, sultanlar nähili goraldyka?

Şeýh Edebalynyň Osmanly döwletiniň düýbuni tutujy Osman Gazy Türkmenede eden nesihatlarynyň birinde: "Beýikde oturanlar aşakdakylar ýaly howpsuz ýerde oturan däldir" diýen sözi howpsuzlyk nukdaýnazaryndan seredende, juda wajyp bir zada ünsi çekýär.

Taryhymyzda öz mynasyp ornuny eýelän birnäçe hökümdaryň jayna kast edilmäge synanşylypdyr. Netijede olaryň sag-gurgun galany-da, jaynyndan el üzmeli bolany-da bolupdyr. Seljukly soltany Alp Arslan, Osmanly soltan Myrat I ýaly hökümdarlar jayna kast edilende wepat bolupdyrlar. Taryhda başga-da birnäçe hökümdarlaryň we döwlet işgärleriniň jayna kast edilendigi mälimdir. Bu ýazgymyzyň çäginde soltanyň howpsuzlygyny üpjün etmek üçin döredilen Sögütlı polky hakynda söz açmak isleýär.

Seljukly döwletinde soltanyň goragyna jogapkär jandarlar (žandarmeriya sözi "jandarlardan" gelip çykandyr - t.b.), Osmanly döwletinde Solaklar bülügi we Silahdarlar bolupdyr.

Soltan Abdylhamyt II hem öz köşgünde dürli naz-nygmatlaryň we ýeñillilikli şertleriň içinde agaýana ýaýnap ýören goragçy gullugyň özüne diňe maddy bähbitler üçin gulluk edýändiklerine gowy düşünýärdi. Şonuň üçin Abdylhamyt II özünüň jayny ynanan 200 adamlyk ýörite birligi döredipdi. "Sögüt alaýy", "Sögüt Maiýet bülügi", "Ärtogrul alaýy" ýaly atlar berilen bu polk

Anadolynyň Bilejik, Sögüt we Eskişehir ýaly ýerlerinde ýasaýan, mertligi, gaýsuwsyzlygy we ahlagy bilen soltanyň ünsüni çeken garageçili (karakeçili) türkmen taýpasyn dan saýlanyp-seçilip alnan ýaşlardan düzülipdir.

Polka alynýan esgerler Osmanly döwletiniň düýbüni tutuwy Osman Gazynyň kakasy Ärtogrul Gazy Türkmen bilen Sögüde gelen maşgalalardan bolup, talaba görä ahlakly, baş wagt namazly, görmegeý we uzyn boýly syrdam bolmaly bolupdyr. Sakgalyň goýberip-goýbermezlik öz islegiňe bagly bolupdyr. Yöne sakgal goýberýänleriň sakgalyny bejerip durmagyna üns berlipdir. At münmäge ezber bolan bu esgerler goşunda gulluk edip, ätiýaçlyga geçirilenleriniň arasyndanam alynypdyr. Hususanam 1897-nji ýylда Osmanly-grek urşuna gatnaşanlardan saýlanypdyr. Taýpasyn dan, obasyndan soğrulyp gelenler soltanyň şahsy howpsuzlygynda gulluk etmeliði üçin ýasaýan ýerlerinden gatnaşygy kesilýärdi. Şonuň üçin gulluga alynjaklaryň öz islegleri bilen gelmelerine üns berlipdir. Gulluga alynanlar permanlara iñ soňky demlerine çenli ytagat edip, hökümdara we palylyk bilen hyzmat etjekdiklerine Ärtogrul Gazy Türkmeniň mazarynyň başında kasam içipdirler.

Soltan Abdylhamyt II bu polka diýseň guwanypdyr, olar barada hemiše öwgüli sözler aýdypdyr, olar bilen duşuşan wagtynda "öz ildeşlerim" diýip ýüzlenipdir. Bu polkuň komandiri Mehmet Ependi polkdan bir esgeri ýanyna alyp, soltanyň ýatýan otagynyň öñünde nobatçylyk edipdir. Soltanyň huzuryna gjrmegiň we onuň rezidensiýasyna golaýlaşmagyň nähili kyn bolandygy göz öñüne tutulanda bu nobatçylygyň nähili möhüm bolandygyny çak edibermeli.

Her Anna gününde esgerler haýbatly ak atlaryň üstünde ikibir-ikibir bolup, gök lybasly dabaraly ýagdaýda köprüden geçip gidende Zonaro atly suratkeş görenlerine haýran galýar. Ol adamlardan sorap-idäp her Annada bu ýerden geçilýändiginiň anygyna ýetýär we her gezek köprä gelip esgerleri üns berip synlaýar, esgerleriň lybasyndaky aýratynlyklara, atlary ýöredişlerine, göterýän ýaraglaryna üns berýär, gören

zatlaryny belläp alýar. Ol çeken suratyny "Söweşjeň Ärtogrul polkunyň Galata köprüsinden geçişi" (Ertuğrul Süvari Alayı'nın Galata Köprüsünden Geçişi") diýip atlandyrypdyr. Suraty Sultan Abdylhamyt II halayár we suratkeše "Ressam-y Hazret-i Şehriýarı" derejesini berýär. Bir ýyl önräk köşk suratkeşiniň hem aradan çykyp, orny boş duransoň, ornuna ony belleýär. Sultan Abdylhamydyň ýanynda ençeme ýyllap baş kätip bolup işlän Tahsin paşa Sögütli polky barada şeýle ýazýar:

"Ýyldyz köşgünde işlän adamlaryň her hilisine, ahlak sypatlaryna, ýagşylyk we ýamanlyklaryna şaýatlyk eden adam hökmünde şularы aýtmagy özümiň wyždan borjum hasaplayáry; damarynda türk[men] nesliniň arassa we mübärek gany at salýan garagecili bölüğinden hiç bir bähbit hiç bir görnüşde hiç bir şahsy bähbide gulluk etmediler, ýa-da kimdur birileriniň erbetligine sebäpkär bolmadylar. Olar Ýyldyz köşgüne gaýa deýin dös gerip girdiler, wagty gelende ýene-de gaýa deý bolup arassa we hiç bir hapalyga bulaşman çykdylar. Alla olardan razy bolsun".

Oguzhan MEMİŞ.

Taryhy makalalar